

Yttrande

Ert dnr KU2016/0088/D
Vårt dnr 16KS128-8
2016-05-16

Kulturdepartementet
Enheten för demokrati och det civila samhället
103 33 Stockholm

Remissyttrande – Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5)

Gävle kommun har getts möjlighet att lämna synpunkter på demokratiutredningens slutbetänkande Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5).

I första hand lämnas synpunkter på de förslag där utredningen föreslår lagändringar eller initiativ som påverkar kommunen. Utredningen innehåller också analyser, rekommendationer och bedömningar riktade till kommuner utan direkt koppling till lagstiftning eller andra styrinstrument som staten förfogar över. Sådana rekommendationer, synpunkter och bedömningar välkomnas då de är en viktig källa till fortsatt utvecklingen av den kommunala demokratin men kommenteras inte närmare i detta remissvar.

Utredningens förslag behandlas enligt den ordning de förekommer i utredningen.

De förtroendevaldas villkor

Möjlighet att behålla sitt uppdrag trots flytt från kommunen (8.3.5)

Förslaget i korthet: *Utredningen föreslår att fullmäktige ska kunna besluta att en ledamot får fortsätta sitt uppdrag i kommunfullmäktige fram till nästkommande mandatperiod även om han eller hon flyttar till en annan kommun under mandatperioden. Förslaget innebär att samma regler som nu gäller nämnderna och gäller för kommunfullmäktige.*

Gävle kommun stödjer förslaget att göra det möjligt för en kommun att besluta att en ledamot får fortsätta sitt uppdrag även i kommunfullmäktige om han eller hon flyttar till en annan kommun.

För att främja likabehandling bör fullmäktige i till exempel arbetsordningen klargöra om och under vilka omständigheter det bör vara möjligt för en ledamot att bibehålla uppdraget i kommunfullmäktige. Det kan t ex handla om studier på annan ort, tillfälligt arbete eller liknande.

Förtroendevaldas ska kunna utöva sina uppdrag under trygga och säkra former (8.3.7)

Förslaget i korthet: *Utredningen föreslår att en målsättningsparagraf införs i kommunallagen med innebörden att kommunerna ska verka för att*

de förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.

Gävle kommun tillstyrker att en målsättningsparagraf förs in i kommunallagen.

Det finns oklarheter kring ansvarsförhållandena vid våld, hot, trakasserier mot förtroendevalda. I praktiken delas ansvaret mellan de rättsvårdande myndigheterna, partierna och kommunerna/landstingen. Det är oklart om och hur förändringen påverkar kommunernas arbete och de oklarheter som finns får inte sin lösning genom en målsättningsparagraf i kommunallagen. Då det inte finns någon tydlig gräns för när förtroendevalda utövar sitt uppdrag och ofta är aktiva på många olika nivåer och sammanhang är kommunens rådgivning också begränsad.

Förtroendevaldas möjlighet att vara föräldralediga eller sjukskrivna (8.5.2)

Förslaget i korthet: *Utredningen föreslår att fullmäktige under vissa förutsättningar ska kunna besluta om ledighet från förtroendeuppdrag för förtroendevalda som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid. Fullmäktige får då också besluta om ersättare i nämnder och styrelse för den ledige.*

Gävle kommun tillstyrker förslaget om att göra det möjligt för kommunfullmäktige att under vissa förutsättningar besluta om ledighet från förtroendeuppdrag vid föräldraledighet och sjukdom.

9.3.4 Fullmäktige bör regelbundet arrangera allmänpolitiska debatter

Förslaget i korthet: *Utredningen föreslår att fullmäktiges presidium ska ges möjlighet att arrangera allmänpolitiska debatter utanför ordinarie beslutssammanträden*

Gävle kommun menar att fullmäktige redan idag har möjlighet att anordna denna typ av debatt och att en reglering är onödig.

Medborgardialog och samråd i kommuner och landsting

Fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut (11.5.1)

Förslaget i korthet: *Utredningen föreslår att en målparagraf förs in i kommunallagen med innebörden att fullmäktige ska verka för att medlemmar har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut.*

Gävle kommun tillstyrker att målparagrafen förs in i kommunallagen.

Det förstärkta folkinitiativet (kap 12)

Förslaget i korthet: *Utredningen föreslår ett förändrat förfarande för att påkalla folkomröstningar i kommuner och landsting. Förslaget innebär i korthet att en nationell webbplats upprättas för att samla in elektroniska underskrifter. När tillräckligt många skrivit under förslaget kan förslagsställarna genom webbplatsen överlämna det till kommunen eller landstinget.*

Gävle kommun är positiva till att digitalisera förfarandet med folkinitiativ men anser inte att det bör administreras av en statlig myndighet. Såväl principiella som praktiska skäl talar för att varje kommun äger sina egna processer och former för medborgardialog och medborgarinflytande.

Förfarandet som föreslås innebär också en del oklarheter kring när ett annonserat initiativ kan avpubliceras från hemsidan och vem som ansvarar för själva insamlingen.

Till skillnad från dagens folkinitiativ innebär det förslag som utarbetats att en statlig myndighet publicerar ett potentiellt folkinitiativ när det har stöd av en enskild eller några få motionärer. När motionen fått stöd av tillräckligt många (minst 10 procent av kommunens medborgare) under de senaste 6 månaderna ska motionen överlämnas till kommunen. I den form förslaget förs fram av utredningen innebär det, som vi tolkar det, att ett initiativ måste vara publicerat så länge som det är undertecknat av minst 1 person någon gång under de senaste sex månaderna. En rimligare ordning är istället att motionärerna har en viss tid på sig att samla underskrifter från att det publicerats och att motionen faller om inte tillräckligt många underskrifter samlats ihop under denna period. Det skulle skapa en tydlighet kring vilka initiativ som just nu är aktiva och möjliga att underteckna.

Folkmotion (kap 13)

Förslaget i korthet *Utredningen föreslår att medborgarförslag tas bort och ersätts av en folkmotion. Folkmotion innebär i den form som föreslås i utredningen att kommunmedlemmar genom en webbportal som tillhandahålls av staten kan logga in och lämna förslag om något som rör kommunens eller landstingets verksamhet. Om motionen under en period av 6 månader för inlämnandet undertecknas av minst 1 procent av kommunens eller landstingets medlemmar ska motionen beredas så att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från att motionen väckts i fullmäktige. Att behandla folkmotioner ska enligt utredningen, till skillnad från dagens medborgarförslag, vara obligatoriskt.*

Gävle kommun ser positivt till att ersätta medborgarförslagen med folkmotioner, e-petitioner eller liknande men ställer sig tveksam till formen som föreslås i utredningen.

Det är enligt Gävle kommuns mening viktigt av såväl principiella som praktiska skäl viktigt att varje kommun äger sina egna processer och former för medborgardialog och medborgerligt inflytande. Att flera kommuner som tidi-

gare har infört medborgarförslag har valt att ersätta eller komplettera dem med e-petitioner eller liknande förfaranden ska ses som positivt och vitaliserande för den kommunala demokratin. Att införa en obligatorisk folkmotion kommer innebära att den statligt administrerade folkmotionen fungerar parallellt eller konkurrerar med de former av medborgardialog kommunerna utformar. Det skulle skapa oklarheter både för medborgarna och i kommunernas hantering. Kommunerna bör själva kunna välja att styra över såväl den tekniska plattformen, spärrnivån och formerna för när och hur dessa initiativ ska lyftas in i beredningsprocessen.

Om regeringen ändå fortskrider med förslaget i den form utredningen föreslår bör det i likhet med dagens medborgarförslag vara frivilligt för kommunerna att införa folkmotionen.

Ungas delaktighet och inflytande (kap 14)

Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder vid valen 2018 och 2022

Kommunen tillstyrker inte utredarens förslag om försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder vid val till kommunfullmäktige 2018 och 2022.

Kommunen anser att den princip som idag gäller för deltagande i val är rimlig, det vill säga att gränsen för deltagande i allmänna val följer myndighetsåldern. Myndighetsåldern är nära knuten till andra medborgerliga rättigheter och skyldigheter, däribland den civilrättsliga handlingsförmågan, rätten att ingå äktenskap, möjligheten att bli vald m fl.

Kommunen anser inte heller att det finns några vägande skäl för att ha olika rösträttsålder vid val till kommunfullmäktige än vid val till riksdagen, landstinget, EU-parlamentet eller vid folkomröstningar. Om regeringen ändå väljer att gå vidare med förslaget om sänkt rösträttsålder anser kommunen att man bör överväga om inte 16-årsgränsen bör vara den princip som ska gälla vid deltagande vid samtliga val.

Oavsett rösträttsålder bör särskilda insatser i samband med val riktas till samtliga årskullar i gymnasieskolan, vilket Gävle kommun har positiva erfarenheter av.

Skolans roll är central för de bedömningar och förslag som utredningen föreslår gällande ungas delaktighet och inflytande. Skolan bör också utformas för att underlätta för unga att organisera sig i sin utbildning och studiesociala situation, men också vara en öppen arena för ungas organisationer, oavsett om det är de partipolitiska ungdomsförbunden, idéburna organisationer, ungdomsråd eller andra organisationer som strävar efter att öka ungas inflytande över sin egen vardag.

Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning (kap 15)

Gävle kommun välkomnar att utredningen söker lösningar på de svårigheter som förtroendevalda i behov av personlig assistans möter vad gäller den tid de kan lägga ned på sitt förtroendeuppdrag. Vi välkomnar också den föreslagna utredningen för att se över förutsättningarna för förtroendevalda med funktionsnedsättningar som innebär behov av assistans att utöva sina uppdrag utan hinder för sekretess.

Gävle kommun har positiva erfarenheter av formaliserade råd för samverkan med funktionshinderrörelsen och anser också att det finns fördelar med att ha formaliserat rådets roll i reglementen antagna av kommunfullmäktige.